

УДК 378.4.091(477+560)

Владислав Шуточкін,
Київський університет імені Бориса Грінченка
ORCID iD 0000-0002-6023-1391

Турецький вектор міжнародної діяльності українських університетів у XXI ст.

Abstract. The article provides a comprehensive analysis of the cooperation of Ukrainian universities with Turkish Republic, which has developed in the XXI century. First of all, the history of the formation of relations, which became the basis for the establishment of modern educational cooperation, is shown. Prospects for further development of contacts between the states are also indicated. The content of cooperation is revealed on the basis of the analysis of reports of Ukrainian universities, scientists and certificates of the diplomatic mission of Ukraine in Turkey. The forms and directions of relations are shown, which have developed between higher educational institutions of Ukraine with Turkey in the XXI century. The issue of educational cooperation between Ukraine and Turkey has been partially considered by domestic scholars, so it deserves detailed and comprehensive consideration. Since gaining independence in 1991, Ukraine has sought to meet current trends in advanced educational standards. Educational cooperation allows Ukraine to learn from experience and transform its own education system. Ukraine already cooperates with many European countries, such as Poland, Lithuania, Germany, Great Britain and the Czech Republic. At the same time, Ukraine is developing cooperation with Asian countries. One of such countries is Turkish Republic, which has significant international influence in the world and is an important economic and geopolitical partner for Ukraine. Leading universities of Ukraine sign cooperation agreements and organize joint conferences with the Turkish side. Countries also implement academic mobility programs among students. Thanks to educational cooperation between the states, Ukraine increases its international prestige in the geopolitical and socio-cultural space. In general, partnerships contribute to the cultural enrichment of both countries. We hope that the educational contacts between Ukraine and Turkey will continue to strengthen, and that the Republic of Turkey will remain a successful partner of Ukraine in the field of education and science.

Keywords: Ukrainian-Turkish relations, educational cooperation, cultural relations, university.

Освіта є невід'ємною сферою суспільного розвитку держав. Від якості освіти залежить багато процесів, які впливають на розвиток держави. Зокрема, міжнародна співпраця вищих шкіл, збагачує країни, університети яких між собою налагоджують зв'язки. Для України, що здобула незалежність 30 років тому і яка прагне відповідати сучасним тенденціям передових освітніх стандартів, співпраця у цій сфері є надзвичайно важливою. Як асоційований член Європейського союзу, наша держава співпрацює з європейськими країнами, зокрема, з Польщею, Литвою, Німеччиною, Чехією, Словаччиною, Великою Британією та багатьма іншими державами Заходу. Освітня співпраця закладів вищої освіти дозволяє Україні знайомитися з досвідом і трансформувати власну систему освіти за європейськими стандартами. Разом з тим, Україна розвиває співпрацю з країнами Азії. Однією з таких країн, з якою плідно співпрацює Україна, є Турецька Республіка.

Туреччина – одна з провідних країн Західної Азії. Вона має великий вплив на міжнародній арені. Країна є членом G20, НАТО та інших міжнародних організацій. Як одна з перших членів Ради Європи (з 1950 року), Туреччина стала асоційованим членом ЄС у 1963 році, вступила до Митного союзу ЄС у 1995 році та розпочала переговори з приєднання до Європейського Союзу у 2005 році. Туреччина є однією із 20 найуспішніших інвесторів у світі. Тому для України Туреччина є важливим стратегічним партнером не тільки у військовій, політичній та економічній сфері, а також важливим компаньйоном з питань освіти та науки. 16 грудня 1991 року Туреччина, одна із перших країн Азії, визнала

незалежність України після референдуму 1 грудня 1991 року. Але відносини між двома країнами розвивалися й раніше. Перші безпосередні контакти України з Туреччиною сягають часів вторгненням османів у Галичину та на Поділля в 1498-1499 роках.

До XVII століття відносини між османами та Україною залишалися вкрай напруженими, бо Україна цікавила Туреччину як країна, у якій вони брали молодих людей у ясир, а потім продавали їх на ринках рабів. До середини XVII століття Україна брала участь виключно в антитурецьких коаліціях, намагаючись стримати ворожі набіги турецько-татарських військ. Проте, у другій половині XVII століття складається протилежна концепція щодо відносин з османською Туреччиною. Вона мала на меті укладання союзницьких договорів з Туреччиною та Кримським Ханством для противаги планам Речі Посполитої та Московського царства підкорити Україну.

Після приєднання українських земель до Російської імперії, багато співвітчизників знайшли політичний притулок у Туреччині. Більшість із них неодноразово отримували фінансову допомогу від османського уряду. Новий період українсько-турецькі відносини розпочався в добу УНР. Українська історіографія мало досліджувала проблему співпраці України та Туреччини в сфері освіти. Багато дослідників українсько-турецької співпраці акцентують увагу на питаннях зовнішньополітичних та економічних зв'язків. Цю особливість яскраво демонструють праці Р.Демчишака¹, Є.Солових² та М. Воротнюк³. Науковці порушують питання зовнішньополітичного курсу Туреччини та політичні й економічні аспекти взаємодії двох держав. Про освітньо-культурні зв'язки писала Н.Михтарян. У своїй праці дослідниця згадувала про перші встановлені дипломатичні зв'язки між УСРР та Турецькою Республікою у 1922 році⁴.

Завдяки встановленим контактам посилювалися історичні та культурні зв'язки. Великий внесок у розбудову українсько-турецьких відносин зробила, створена у січні 1926 р., у Харкові Всеукраїнська наукова асоціація сходознавців (ВУНАС) та Тюркологічна комісія на чолі з академіком Агатангелом Кримським, які почали приділяти значну увагу вивченню історичних та етнологічних контактів та розвитку самої Туреччини. З посиленням у СРСР командно-бюрократичної системи та сталінського курсу на обмеження прав союзних республік сталося різке скорочення обсягу міжнародних зв'язків країн, що призвело до формалізації дії українсько-турецького Договору від 22 січня 1922 р.

Однією з вагомих праць, яка аналізує історичні аспекти культурних зв'язків між українцями і турками та розкриває причини присутності українців на турецькій землі, є робота Г.Саган⁵. Дослідниця робить історичний екскурс контактів українців та турків, починаючи із середньовіччя і до падіння Османської імперії, вказує на причини міграції наших предків до Анатолії, чи інших земель, що входили до складу імперії. Про повноцінне відновлення українсько-турецьких відносин можна говорити після проголошення незалежності України на початку 90-х років XX ст. Тоді розпочався якісно новий етап у взаєминах України і Туреччини.

Про сучасні українсько-турецькі зв'язки писали у своїх дослідженнях С. Корсунський⁶ і Т. Лахманюк⁷. Зокрема ці автори зазначають, що між державами активно розвиваються

¹ Демчишак, Р. 2019. Корекція українсько-турецьких відносин у контексті зовнішньополітичного курсу президента Туреччини Реджепа Ердогана. *Науковий журнал «Політикус»*. 1. С. 82-87.

² Солових, Є. 2018. Україна-Туреччина: Політико-економічні аспекти взаємовідносин і перспективи розвитку. *Вісник ХНУ ім. В.Н.Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Краєзнавство. Туризм»*. 8. С. 80-87

³ Воротнюк, М. 2016. Аудит зовнішньої політики: Україна-Туреччина: дискусійна записка. Київ. 32 с.

⁴ Михтарян, Н. 2012. До 90-річчя українсько-турецького Договору про дружбу і братерство від 2 січня 1922 року. *Сходознавство: зб. наук. пр. / голова ред. О.О. Хамрай*. 59. 148-163.

⁵ Саган, Г. 2017. Історична ретроспекція української присутності на турецькій землі. *Вісник Черкаського університету. Серія. Історичні науки. Черкаський університет імені Богдана Хмельницького*. 4. С.63-70.

⁶ Корсунський, С. 2011. Українсько-турецькі відносини: минуле, сьогодення, завтра... *Зовнішня політика і дипломатія України*. 17. С. 24-31.

⁷ Лахманюк, Т. 2012. Україна і Турецька Республіка: шляхи співробітництва. *Україна-Європа-Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини*. 9. С. 140-145.

відносини у науково-технологічній та освітній сферах. Варто згадати Міжнародний експертний круглий стіл «Українсько-турецькі відносини на сучасному етапі: можливості та перешкоди» (2014 р.), на якому відбулося обговорення багатьох питань співпраці між країнами, зокрема питання про співробітництво у галузях науки, освіти і культури⁸.

Багато матеріалів дослідження було взято з офіційного сайту Посольства України в Турецькій Республіці. Зокрема, вдалося з цього ресурсу почерпнути чимало інформації про співпрацю в сфері освіти. До аналізу також було долучено університетські угоди, які репрезентують інформацію про гранти, стипендії та програми навчання студентів. Не менш важливими є матеріали з сайтів університетів, які подають інформацію про стажування в університетах Туреччини та про партнерства різних підрозділів університетів з культурно-освітніми центрами Туреччини. Зазначені матеріали становлять джерельну базу, яка є репрезентативною для вивчення історії українсько-турецької співпраці в освітній сфері. Співставлення та аналіз інформації дозволяє виявити глибинні чинники та механізми розгортання освітніх векторів діяльності між Україною та Турецькою Республікою.

*Церемонія відкриття кафедри української мови та літератури у Стамбульському університеті.
27 березня 2018 р.*

⁸ Дрига, І. 2014. Українсько-турецькі відносини на сучасному етапі: можливості та перешкоди: міжнародний експертний круглий стіл, 3 лип. 2014 р. Київ. С. 156-158.

*Церемонія відкриття кафедри української мови та літератури у Стамбульському університеті.
27 березня 2018 р.*

Проблема співпраці українських вишів з Туреччиною має багато нерозкритих аспектів. Науковці звертають увагу більш на зовнішньополітичний курс України з Туреччиною, включаючи у нього питання освітньої співпраці. Дослідники не виокремлюють освітню співпрацю як окрему галузь українсько-турецьких зв'язків, тому у своїх працях вони не зазначають роль та місце українських університетів в освітній співпраці, повноцінно не розкривають освітні напрями співпраці, а також не вказують перспектив для подальшого розвитку освітніх зв'язків.

Мета статті полягає у тому, аби проаналізувати роль, місце та зміст освітньої співпраці українських університетів з Турецькою Республікою у XXI столітті. Досягнення мети передбачає вирішення наступних *дослідницьких завдань*:

- 1) опрацювати джерела та наукову літературу з теми дослідження;
- 2) здійснити комплексний аналіз ролі і місця українських університетів у налагодженні освітньої співпраці у XXI ст. з Турецькою Республікою;
- 3) розкрити напрями співпраці українських вишів з турецькою стороною;
- 4) зазначити перспектив подальшого розвитку освітніх контактів.

Співробітництво між Україною і Турецькою Республікою в галузі освіти здійснюється на основі Угоди про співробітництво між Міністерством освіти України та Міністерством національної освіти і Ради вищої освіти Турецької Республіки, підписаної 21 травня 1998 року⁹. На основі угоди сторони розпочали програми обміну студентами між університетами, домовилися про організацію проведення конференцій, семінарів та інших освітніх і наукових заходів, про виплати стипендій студентам, аспірантам і стажистам.

З-поміж провідних елементів освітньої співпраці між Україною та Туреччиною є партнерські зв'язки українських університетів з Туреччиною. Перший університет, який розпочав співпрацю з турецькою стороною став Університет Шевченка в м. Києві. Зокрема, при КНУ ім. Тараса Шевченка 19 червня 2003 року відкрили Турецький центр інформації та досліджень. Основною метою діяльності Центру є популяризація турецької культури в Україні, сприяння вивченню турецької мови, поширення знання про соціальне, культурне та наукове життя сучасної Туреччини. Провідними завданнями Центру є організація та реалізація спільних турецько-українських освітніх програм, методик і матеріалів з вивчення турецької мови, викладання турецької літератури, країнознавства, культури та історії Туреччини, підтримка і проведення в Україні наукових досліджень з турецької мови,

⁹ Угода про співробітництво в галузі освіти між Міністерством освіти України та Міністерством Національної освіти і Радою вищої освіти Турецької Республіки.
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/792_300#Text.

літератури, історії та культури турецького народу, організація лекцій, тематичних зустрічей, наукових симпозіумів, конференцій, що передбачають дослідження турецької культури серед представників широких наукових кіл України, участь у здійсненні міжнародного співробітництва. У розпорядженні користувачів Центру найбільша тюркологічна наукова бібліотека в Україні. Бібліотечний фонд Центру складається з приблизно 2500 одиниць. Переважна кількість книг та часописів – наукова та методична література турецькою, азербайджанською, гагаузькою та іншими тюркськими мовами¹⁰.

Восени 2003 року за підтримки турецької організації ТІКА було створено Центр турецької мови та культури у Одеському національному університеті ім. І. Мечнікова¹¹. У рамках цього проєкту в лютому 2012 року відбулося відкриття другого кабінету цього Центру. Вивчення турецької мови та культури ведеться за курсами, розробленими викладачами-науковцями кафедри міжнародних відносин. На кафедрі активно проводиться науково-дослідницька робота, викладачі опублікували десятки наукових статей з широкого кола питань турецької філології, тюркології та сходознавства. Зокрема, видано 4-томний навчальний посібник з турецької мови (автор Е. Х. Мініахметова), а також збірник наукових статей з проблем сучасної зовнішньої політики Туреччини¹². Щороку кількість студентів, які вивчають турецьку мову в університеті налічує близько 150 осіб. Під час навчання студенти активно долучаються до проведення заходів турецької культури, святкових концертів, роботи промислових і торгівельних виставок за участю представників провідних турецьких компаній. Завдяки високому рівню володіння турецькою мовою випускники ЗВО успішно працюють в дипломатичних представництвах України, в турецьких компаніях та організаціях.

7 листопада 2003 року при Херсонському державному університеті, як і в Одесі, відкрили Центр турецької мови та культури. Діяльність Центру була спрямована на підтримку дружніх відносин з турецькою стороною, сприянні вивченню турецької мови, літератури та культури Туреччини студентами ХДУ. Центр також проводить культурно-просвітницькі заходи: українські на території Туреччини та турецькі на території України, організовує регулярні зустрічі між науковцями у спільних сферах дослідження. У рамках підписаної угоди студенти п'ятого курсу Інституту Іноземної філології протягом трьох тижнів у червні 2004 року перебували на стажуванні з дисципліни «Турецька мова» в університеті Тьомер, що знаходиться у столиці Турецької Республіки у місті Анкара. Програма Турецького проєкту літнього стажування 2004 передбачала приїзд студентів з таких країн як Україна, Білорусь, Грузія, Казахстан, Молдова, Туркменістан, Монголія, Боснія і Герцеговина, Естонія, Латвія, Узбекистан з метою підвищення рівня їх знань з турецької мови та безпосереднього ознайомлення з турецькою культурою. Програмою було передбачено проведення комплексу навчальних та розважальних заходів. Навчальний розклад складався з 5 або 6 занять кожен день, крім суботи та неділі. Було проведено два тести: перший – на початку програми – для вивчення рівня знань студентів і другий – наприкінці – для підбиття підсумків засвоєння пропонованого матеріалу¹³.

Подібний Турецький культурний центр був створений у Харківському педагогічному університеті ім. Г.С. Сковороди у 2010 році за підтримки Посольства Республіки Туреччина в Україні та фінансової підтримки Асоціації турецьких і українських підприємців на базі університету. Центр має хорошу технічну базу і бібліотеку, що містить художню, наукову і країнознавчу літературу, матеріали якої доступні для всіх, хто цікавиться турецькою мовою і

¹⁰ Турецький центр інформації та досліджень. Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. <https://philology.knu.ua/struktura-if/tsentry/turetskyy-tsentr/>.

¹¹ Центр турецької культури та мови. Одеський національний університет імені І. Мечнікова. <http://onu.edu.ua/uk/culture/languages/turkey>.

¹² Воронюк, М. 2020. Компас 2020. Туреччина: регіональний гравець з глобальними амбіціями: збірник статей. Київ, 18 с.

¹³ Центр турецької мови та культури. Херсонський державний університет. <http://www.kspu.edu/InternationalActivities/TheHistoryOfInternationalActivities/Turkishcenter.aspx?lang=ru>.

культурою. Офіційне відкриття центру було здійснено у жовтні 2013 року. Завдання центру – сприяння розвитку добросусідських відносин між Україною та Туреччиною; ознайомлення студентів університету та всіх харків'ян з культурою, мовою та літературою Туреччини; сприяння розширенню відносин в освітній сфері, допомога в укладанні угод про співпрацю з університетами Туреччини, участь у різноманітних освітніх програмах обміну студентами та викладачами; організація культурних, наукових та інформаційних заходів. Центр знаходиться у тісній взаємодії з Посольством Республіки Туреччини у м. Києві. Турецький культурний центр проводить відкриті лекції з мови та культури Туреччини, надає консультативні та інформаційні послуги щодо програм академічного обміну з університетами Туреччини, таких як «Мевлана», «Юнус», «Емре» і стипендіальних програм Туреччини, організовує курси для вивчення турецької мови, бере участь в організації і проведенні конференцій зі сходознавства в ХНПУ імені Г.С. Сковороди та проводить презентації програм літнього стажування для студентів університету¹⁴.

20 травня 2016 року у Львівському національному університеті імені Івана Франка відкрили Центр вивчення турецької мови та літератури. На відкритті були присутні ректор, професор Володимир Мельник, Надзвичайний і Повноважний Посол Туреччини в Україні Йонета Джана Тезеля та координатор Програми ТІКА в Україні Хаджи Байрама Болат. Перед цією подією, в 2014 році на кафедрі сходознавства імені Ярослава Дашкевича вперше було оголошено набір на спеціальність «Турецька мова та література», яка відразу привернула до себе увагу абітурієнтів. З кожним роком кількість студентів, охочих вивчати турецьку, збільшується. А відтак, з метою створення сприятливих умов для вивчення східних мов, зокрема турецької, в Університеті було проведено капітальний ремонт та умеблювання приміщень, закріплених за кафедрою сходознавства, які оснащено найсучаснішим мультимедійним обладнанням¹⁵. Ці масштабні роботи були проведені в рамках проекту міжнародної технічної допомоги за фінансової підтримки ТІКА при Раді Міністрів Республіки Туреччина. Під час урочистого відкриття Центру координатор Програми ТІКА в Україні Хаджи Байрам Болат висловив сподівання, що така матеріально-технічна база сприятиме навчанню студентів, а відтак і вихованню нового покоління молоді. Надзвичайний і Повноважний Посол Туреччини в Україні Йонет Джан Тезель підкреслив, що Львівський університет бере активну участь у спільних українсько-турецьких заходах. Одним із прикладів він назвав конференцію з нагоди 100-річчя участі турецького війська в бойових діях у Галичині 1916-1917 років. На конференції розглядалося чимало тем. Зокрема, Михайло Слободянюк у доповіді на тему: «Захист турецького Босфору на берегах Золотої Липи» зосередився на детальному аналізі участі турецьких військ у Першій світовій війні на території Галичини. Олександр Дедик у виступі «Шляхом до Підгайців: нотатки з українсько-османського братерства по зброї у XVII та XX століттях» говорив про яскравий приклад військового братерства між українцями та турками-османами навколо містечка Підгайці. Перший акт братерства відбувся у 1667 р., коли козацьке і турецьке військо разом взяло в облогу армію майбутнього короля Польщі Яна III Собеського, а другий акт – через 250 р., коли XV турецький корпус разом з Українськими січовими стрільцями звільнили містечко від російської армії. Посол Республіки Туреччини в Україні Йонет Джан Тезель у своєму виступі провів паралелі між сьогоденням та подіями столітньої давності, коли українці разом з турками протистояли Російській імперії¹⁶.

¹⁴ Турецький культурний центр при ХНПУ імені Г.С.Сковороди. Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди.

http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Centr_mijnarod_spiv/prezentatsia_turkish_center.pdf.

¹⁵ В Університеті відкрили Центр вивчення турецької мови та літератури. Львівський університет. <https://lnu.edu.ua/v-universyteti-vidkryly-tsentr-vyvchennya-turetskoji-movy-ta-literatury/>.

¹⁶ Наукова конференція про участь турецького війська у бойових діях в Галичині 1916-17 рр. Науково-дослідний інститут українознавства. <http://ndiu.org.ua/index.php/component/content/article/102-2009-08-31-13-55-49/2273-1916-17>.

14 березня 2017 року було укладено важливий документ – Меморандум про взаєморозуміння щодо співробітництва в сфері вищої освіти між Радою вищої освіти Турецької Республіки та Міністерства освіти та науки України. Практичним результатом підписання Меморандуму стало відкриття у 2017 році першої в Туреччині спеціальності «українська мова та література» на кафедрі слов'янських мов Стамбульського університету, яка викликає інтерес не лише серед турецьких, а й іноземних студентів. Наразі на кафедрі працює чотири українські викладачі, а кількість студентів, бажаючих вивчити українську мову, зростає з кожним роком: перший набір – 18 студентів, другий набір – 26 студентів, третій набір – 34 студенти¹⁷.

У 2018 році між Історико-філософським факультетом Київського університету імені Бориса Грінченка та культурно-освітнім центром «Медресе Сінан-паша» розпочалася партнерська співпраця з освітнього та історико-культурного спрямування. Діяльність комплексу була заснована у 1594 році, як навчального закладу з хадисознавства. Діяльність центру пов'язана з ісламськими науками, а саме викладання уроків різними мовами з вивчення Корану, коранічного тексту та його тлумачення¹⁸. Центр займається міжнародною академічною діяльністю, співпрацює з такими країнами: Малайзією, Індонезією, Алжиром, Великою Британією та Україною. Культурно-освітній комплекс забезпечує соціальний захист та культурну діяльність. Зокрема, там викладають мистецтво ісламської каліграфії, приймають гостей та проводять заходи, пов'язаних з історією Османської імперії. Історико-філософський факультет Університету Грінченка та «Сінан-паша» проводять чимало заходів. Так, разом із центром, факультет провів низку конференцій, культурних заходів і семінарів. З 1 до 8 квітня 2019 р. науковці Історико-філософського факультету у Стамбулі пройшли стажування, під час якого вивчали особливості освіти в країнах ісламського світу та творчу спадщину Саїда Нурсі Делегація факультету також взяла участь у круглому столі «Україна-Туреччина: спільне історичне минуле та перспективи співпраці», що пройшов в Університеті Фатіх Султан Мехмет (м.Стамбул). У Культурно-освітньому центрі Сінан-паша науковці прослухали низку лекцій, зокрема про написання Корану, сур, каліграфію, про сучасну політику Туреччини з виховання молоді тощо¹⁹.

У лютому 2020 році делегація студентів та викладачів факультету черговий раз проходила стажування при культурно-освітньому центрі²⁰.

¹⁷ Меморандум про співробітництво між Міністерством освіти і науки України та Радою вищої освіти Туреччини у сфері вищої освіти. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/792_003-17#Text.

¹⁸ Сінан-паша. <https://ru.sinanpasha.org/>.

¹⁹ Стажування грінченківців у Стамбулі. Київський університет імені Бориса Грінченка. <https://kubg.edu.ua/prouniversitet/news/podiji/5885-stazhuvannia-hrinchenkivtsiv-u-stambuli.html>

²⁰ Міжнародна співпраця. Кафедра всесвітньої історії. Історико-філософський факультет Київського університету імені Бориса Грінченка. <https://iff.kubg.edu.ua/pro-fakultet/kafedry/2016-06-15-08-19-34/mizhnarodna-spivpratsia.html>.

Чоловіча делегація викладачів та студентів Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка у Стамбулі. Лютий 2020 р.

Жіноча делегація викладачів та студентів Історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка у Стамбулі. Лютий 2020 р.

Під час пандемії COVID-19, центр намагається підтримувати тісну співпрацю з факультетом. У лютому 2021 року, за сприяння «Сінан-паша» PhD кандидат університету Мармара (Стамбул) Абдуллах Гекхан Акар розпочав цикл лекцій про працю Саїда Нурсі «Трактат про Природу», який написаний на початку ХХ-го століття, у розпал матеріалістичної й атеїстичної ідеологій. Подальшими планами центру щодо факультету є співпраця в культурній та освітній сферах: організація спільних наукових конференцій та проведення конкурсів щодо знання історії ісламу в Україні та світі загалом.

Отже, проаналізувавши розвиток освітньої співпраці вишів України з Турецькою Республікою, слід зазначити, що у часи незалежності, незважаючи на тривале «замороження» відносин у радянський час, Україна намагається плідно співпрацювати з Туреччиною. Проте, основні результати співпраці почали вимальовуватися з початком ХХІ ст. Завдяки укладанням низці договорів, ініційованих Міністерством освіти України,

Міністерством національної освіти та Ради вищої освіти Турецької Республіки, Україна отримала змогу обмінюватися досвідом з турецькою стороною. Освітня співпраця українських університетів з Туреччиною дала низку успішних результатів. Партнерські зв'язки українських та турецьких вишів надали можливість відкривати центри турецької культури, при яких вивчають мову та культуру Туреччини. Разом з тим, партнерські угоди сприяють популяризації української мови та культури в Туреччині. Яскравим прикладом є відкриття кафедр української мови та літератури у провідних ЗВО Стамбула, внаслідок чого українська мова та культура поширюється не тільки у Туреччині, а в усьому світі. У такий спосіб Україна підвищує свій міжнародний авторитет у геополітичному та соціокультурному просторі. Загалом партнерські зв'язки сприяють культурному збагаченню обох країн. Сподіваємося, що контакти між університетами України та Туреччини надалі міцнішатимуть, а Турецька Республіка залишатиметься успішним партнером України з питань освіти і науки.

References

- Demshychak, R. 2019. Korektsiya ukrayins'ko-turets'kykh vidnosyn u konteksti zovnishn'opolitychnoho kursu prezydenta Turechchyny Redzhepa Erdohana [*Correction of Ukrainian-Turkish relations in the context of Turkish President Erdogan foreign policy*]. Naukovyy zhurnal «Politykus» [*Scientific journal "Politikus"*]. 1, 82-87 [in Ukrainian].
- Dryha, I. 2014. Ukrayins'ko-turets'ki vidnosyny na suchasnomu etapi: mozhlyvosti ta pereshkody. [*Ukrainian-Turkish relations at the present stage: opportunities and obstacles: international expert round table, July 3. 2014 Kyiv*]. 156-158. Kyiv [in Ukrainian]
- Korsun'kyy, S. 2011. Ukrayins'ko-turets'ki vidnosyny: mynule, s'ohodennya, zavtra [*Ukrainian-Turkish relations: past, present, tomorrow*]. Zovnishnya polityka i dyplomatiya Ukrayiny [*Foreign policy and diplomacy of Ukraine*]. 17, 24-31 [in Ukrainian].
- Lakhmanyuk, T. 2012. Ukrayina i Turets'ka Respublika: shlyakhy spivrobotnytstva [*Ukraine and the Republic of Turkey: ways of cooperation*]. Ukrayina–Yevropa–Svit. Mizhnarodnyy zbirnyk naukovykh prats'. Seriya: Istorya, mizhnarodni vidnosyny [*Ukraine-Europe-World. International collection of scientific works. Series: History, international relations*]. 9, 140-145 [in Ukrainian].
- Memorandum pro spivrobotnytstvo mizh Ministerstvom osvity i nauky Ukrayiny ta Radoyu vyshchoyi osvity Turechchyny u sferi vyshchoyi osvity [*Memorandum of Cooperation between the Ministry of Education and Science of Ukraine and the Council of Higher Education of Turkey in the field of higher education*] https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/792_003-17#Text. [in Ukrainian].
- Mizhnarodna spivpratsya. Kafedra vsesvith'oyi istoriyi. Istoryko-filosofs'kyi fakul'tet Kyivs'koho universytetu imeni Borysa Grinchenka [*International cooperation. Department of World History. Faculty of History and Philosophy, Borys Grinchenko Kyiv University*] <https://iff.kubg.edu.ua/pro-fakultet/kafedry/2016-06-15-08-19-34/mizhnarodna-spivpratsia.html>. [in Ukrainian].
- Mykhtaryan, N. 2012. Do 90-richehya ukrayins'ko-turets'koho Dohovoru pro druzhbu i braterstvo vid 2 sichnya 1922 roku [*To the 90th anniversary of the Ukrainian-Turkish Treaty of Friendship and Brotherhood of January 2, 1922*] (O.O. Khamray, Ed.). Skhodoznavstvo [*Oriental studies: a collection of scientific works*]. 59. 148-163. [in Ukrainian].
- Naukova konferentsiya pro uchast' turets'koho viys'ka u boyovykh diyakh v Halychyni 1916–1917 rr. [*Scientific conference on the participation of the Turkish army in the fighting in Galicia in 1916–1917*]. Naukovo-doslidnyy instytut ukrayinoznavstva [*Research Institute of Ukrainian Studies*] [in Ukrainian]. <http://ndiu.org.ua/index.php/component/content/article/102-2009-08-31-13-55-49/2273-1916-17>.
- Ponamar'ova, I. 2013. Rozvytok tyurkolohiyi na terytoriyi suchasnoyi Ukrayiny [*Development of Turkology on the territory of modern Ukraine*]. Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka

- [*Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University. Philological sciences*]. 12, 89-95 [in Ukrainian].
- Sahan, H. 2017. Istorychna retrospektsiya ukrayins'koyi prysutnosti na turets'kiy zemli [*Historical retrospective of the Ukrainian presence on Turkish soil*]. Visnyk Cherkas'koho universytetu. Seriya: Istorychni nauky [*Bulletin of Cherkasy University. Series. Historical sciences*]. Bohdan Khmelnytsky Cherkasy University, 4, 63-70 [in Ukrainian].
- Sinan-pasha [in Russian] <https://ru.sinanpasha.org/http://ru.sinanpasha.org/>.
- Solovykh, Ye. 2018. Ukrayina-Turechchyna: Polityko-ekonomichni aspekty vzayemovidnosyn i perspektyvy rozvytku [*Ukraine-Turkey: Political and economic aspects of relations and prospects for development*]. Visnyk KHNU im. V.N. Karazina. Seriya «Mizhnarodni vidnosyny. Ekonomika. Krayeznavstvo. Turyzm» [*Bulletin of Vasyl Karazin Kharkiv National University. Series «International Relations. Economy. Regional studies. Tourism*]. 8, 80-87 [in Ukrainian].
- Spivrobotnytstvo v osvithniy sferi. Posol'stvo Ukrayiny v Turechchyni [*Cooperation in the field of education. Embassy of Ukraine in Turkey*] [in Ukrainian] <https://turkey.mfa.gov.ua/>
- Stazhuvannya hrinchenkivtsiv u Stambuli. Kyivs'kyy universytet imeni Borysa Hrinchenka [*Internship of Grinchenko residents in Istanbul. Borys Grinchenko Kyiv University*] [in Ukrainian] <https://kubg.edu.ua/prouniversitet/news/podiji/5885-stazhuvannia-hrinchenkivtsiv-u-stambuli.html>.
- Turets'kyy kul'turnyy tsentr pry KHNPU imeni H.S. Skovorody. Kharkivs'kyy natsional'nyy pedahohichnyy universytet im. H. S. Skovorody [*Turkish Cultural Center at Kharkiv National Pedagogical University named after H.S. Skovoroda*] [in Ukrainian] http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Centr_mijnarod_spiv/prezentatsia_turkish_center.pdf.
- Turets'kyy tsentr informatsiyi ta doslidzhen'. Instytut filolohiyi Kyivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka [*Turkish Center for Information and Research. Institute of Philology of Taras Shevchenko National University of Kyiv*] [in Ukrainian] <https://philology.knu.ua/struktura-if/tsentry/turetskyy-tsentr/>.
- Tsentr turets'koyi kul'tury ta movy. Odes'kyy natsional'nyy universytet imeni I. Mechnykova [*Center of Turkish culture and language. Odessa National University named after I. Mechnikov*] [in Ukrainian] <http://onu.edu.ua/uk/culture/languages/turkey>
- Tsentr turets'koyi movy ta kul'tury. Khersons'kyy derzhavnyy universytet [*Turkish Language and Culture Center. Kherson State University*] [in Ukrainian] <http://www.kspu.edu/InternationalActivities/TheHistoryOfInternationalActivities/Turkishcenter.aspx?lang=ru>.
- Uhoda pro spivrobotnytstvo v haluzi osvity mizh Ministerstvom osvity Ukrayiny ta Ministerstvom Natsional'noyi osvityi Radoyu vyshchoyi osvity Turets'koyi Respubliki [*Agreement on cooperation in the field of education between the Ministry of Education of Ukraine and the Ministry of National Education and the Council of Higher Education of the Republic of Turkey*] [in Ukrainian] https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/792_300#Text.
- V Universyteti vidkryly Tsentr vyvchennya turets'koyi movy ta literatury. L'vivs'kyy universytet [*The Center for the Study of Turkish Language and Literature was opened at the University. Lviv University*] [in Ukrainian] <https://lnu.edu.ua/v-universyteti-vidkryly-tsentr-vyvchennya-turetskoji-movy-ta-literatury/>.
- Vorotnyuk, M. 2016. Audyt zovnishn'oyi polityky: Ukrayina-Turechchyna: dyskusiyina zapyska. Kyiv [*Foreign Policy Audit: Ukraine-Turkey: Discussion Note*] [in Ukrainian].
- Vorotnyuk, M. 2020. Kompas 2020. Turechchyna: rehional'nyy hravets' z hlobal'nymy ambitsiyamy: zbirnyk statey [*Compass 2020. Turkey: a regional player with global ambitions: a collection of articles*]. Kyiv [in Ukrainian].